

GOOD FRIENDS, GOOD NEIGHBORS, & GOOD HEARTS

Sponsored by Jake and Karen Abilevitz in memory of Jake's Beloved Parents, ז"ל & לאה בת אברהם ז"ל, ל
יהושע בן שמעון ז"ל and Karen's brother

(1) משנה מסכת אבות פרק ב

אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר הרואה את הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם

AYIN TOV

1. **RAMBAM** = Satisfied with your lot
2. **SEFORNO** = Don't be Jealous
3. **MEIRI** = Be happy in the good that befalls others
4. **RABBEINU YONAH** = Magnanimity

CHAVER TOV

1. **MEIRI**

ואמר ר' יהושע חבר טוב שיתיעץ עמו בכל ענייניו ויוכיחנו מכל שגיאיותיו וידריכנו על הטובות ובו יושלמו ענייניו

2. **BARTENORO**

חבר טוב - שמוכיחו כשרואה אותו עושה דבר שאינו הגון

3. **SEFORNO**

חסרתו לאין תכלית כי בסור זה יפנה לבוא אל מה שהוא הטוב באסת חבר טוב יבחר להתחבר עמו בעל מעלות מדות ומושכלות כי בחברתו יקנה אחם אל נקלה ותקבענה בנפשו שכן טוב לא בלבד צריך לזה חבר טוב אבל יצטרך עמו זה שכונת הטובים

- o ADVICE + REBUKE + MODELING

4. **RABBEINU YONAH**

שידבק אל דרך הישר הזה והוא נקל לעשותו ולהיות חבר טוב לאיש אחר לאשר לבו חפץ. ולהרגיל עצמו שתהא רוח [אחרת] נוחה הימנו וכן יבא באהבה עם כל הבריות

SHACHEIN TOV

1. **MEIRI**

ואמר ר' יוסי שכן טוב לאותה הכונה בעצמו כי השכן רואה תמיד ענייניו ואם הוא טוב יאשרהו במה שיעשה כראוי ויוכיחנו בהפכו וישלים עצתו וענייניו עמו בהתחבר בו האהבה והשכונה

2. **RASHI**

שכן טוב יותר טוב מחבר טוב ששכנו רואהו כל שעה ביום ובליילה ולומד ממעשיו

3. **RABBEINU YONAH**

שיהא בעצמו שכן טוב אל כל שכניו ואחר היותו טוב ואוהב נאמן לחמשה בני אדם או לשמונה. קרוב אליו הדבר לאהוב את כל באי עולם. ונמצא מאושר בכל המדות הטובות

HAROEH ES HANOLAD

1. **BARTENORO**

הרואה את הנולד - צופה ומביט במה שעתיד להיות, ומתוך כך נמצא מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה

LEIV TOV

1. **RAMBAM**

And he distinguished that everything was included in his words [when] he said "a bad heart." And we have already explained in the second chapter of our introduction to the commentary on this tractate (Eight Chapters 2:2) that all of the character virtues are only found in the appetitive section of the soul. And in it are also found all of the character vices. And we have elucidated in the fourth chapter (Eight Chapters 4) that the actions that are good are the moderate actions which come from the virtues of character. And so [too] is it known among the philosophers and physicians that the

וכבר בארנו בפרק השני מן הפרקים אשר הקדמנו לפירוש זאת המסכתא, שמעלות המידות כולן אמנם ימצאו לחלק המתעורר מחלקי הנפש, ולו גם כן ימצאו פחיתויות המידות. ובארנו בפרק הרביעי, שהפעולות אשר הן טובות הן הפעולות הממוצעות, אשר יבואו ממעלות המדות. וכן ידוע אצל הפילוסופים והרופאים שהנפש המתעוררת היא בלב, והלב כליה

appetitive soul is in the heart and [that] its chamber and its instruments are attributed to the heart. And even though all of the capabilities are diffused from the heart and it is its beginning according to the true opinion, the appetitive capability does not spread from it to another organ, in the way that the nutritive capability - I mean to say the vegetative capability that we discussed in the first chapter (Eight Chapters 1:7) - spreads from the heart to the liver. **And understand that from everything we have elucidated that what he wanted with a good heart are the good action and they are the moderate actions and they are the virtues of character. And it includes contentment and the love of the good and others of the virtues besides this. And that is what he said, "For your words are included in his."**

ואליו תיחוס. ואף על פי שהכוחות כולם נמשכים מן הלב, והוא מוצאם, לפי הדעה האמיתית, אבל הכח המתעורר לא נמשך ממנו לאבר אחר, כדרך שהתפשט הכח הזן - רצוני לומר: החלק הזן אשר סיפרנוהו בפרק הראשון - מן הלב אל הכבד. **והושג מכל מה שבארנוהו, שלב טוב רוצה בו פעולות הטוב, והן הפעולות הממוצעות, והן הן מעלות המידות, והן כוללות את ההסתפקות, ואת ההתחברות לטובים, וזולת זה מן המעלות, והוא אמרו: שבכלל דבריו דבריכם.** וכן לב רע - פחיתויות המידות, והן כוללות גם כן כל מה שהרחיקו ממנו.

2. RABBEINU YONAH

ר' אלעזר אומר לב טוב - רמז"ל פי' שזו היא מעלת תקון המדות לפי שדעותיו של אדם נובעות מן הלב. ובזמן שלבו טוב כל מדותיו ישרות ודעותיו נכונות ונמצא שמח בחלקו. ומתחבר עם הטובים ואינו חפץ אלא בדבר שיש בו תועלת ולא הפסד. וכן כתב הרמ"ה ז"ל. ואמנם כי הדבר כן הוא כדבריהם. אך אין הפי' מתיישב לפי דרכנו. על כן נראה לפרש כי לב טוב ר"ל מדת הרצון זהו הסבלן שאינו קצר רוח. ומתרחק ממתת הכעס ומשיב במענה רך. אף (אך) כי יעשו לו דבר רע יסבלהו ואין מר בפיהו כי חכו ממתקים וכלו מחמדים

אמר להם רואה אני את דברי ר' אלעזר מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם - כי אדם שמדה כזאת שוכנת בקרבו טוב הוא גם לחבריו ולשכניו ולכל העולם. גם מדת הנדיבות יש לו כי אם הגוף והלב מתנדב לבני אדם לחפוף בכל חפצם ולעשות רצונם כל שכן שיתנדב להם בממונו. וכל מדה טובה תשכון באדם כזה. כי החפץ דבר גדול מן המעשה בלב מרפא. כי הנה המצות פעולת האברים מלאכה לבד היא. ונקלה לעשותה. אך שיתן עיניו ולבו שם כל הימים לחשוב מחשבות לעשות מלאכת ה' מרוב הדבקות ואהבתו בשם ית' הוא אליו הדבר הזה

3. **RAAVAN** = Good intentions to man and God
4. **RABBEINU BECHAYEI** = wants to do good even at some cost to self
5. **MILI DEAVOS/ABARBANEL** = Sechel

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא טז – נחמו

[ב] דברתי אני עם לבי לאמר הנה אני הגדלתי והוספתי חכמה וג' (קהלת א: טז). מיכן אמרו הלב רואה, הלב שומע, הלב מדבר, הלב יודע, הלב עומד, הלב נופל, הלב מהלך, הלב צועק, הלב שמח, הלב מתנחם. הלב רואה, ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (שם שם /קהלת א'). הלב מדבר, ודברתי אני עם לבי (שם /קהלת א'). הלב יודע, לב יודע מרת נפשו (משלי יד: י). הלב שומע, נתת לעבדך לב שומע (מלכים א' ג: ט). הלב עומד, היעמוד לברך אם תחזקנה ידך (יחזקאל כב: יד). הלב נופל, אל יפול לב אדם עליו (שמואל א' יז: לב). הלב מהלך, ויאמר אליו לא לבי הלך (מלכים ב' ה: כו). הלב צועק, צעק לבם אל י"י (איכה ב: יח). הלב שמח, לכן שמח לבי ויגל כבודי (תהלים טז: ט). הלב מתנחם, נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם, דברו על לב ירושלם (ישעיה מ: א, ב)

מדרש משלי (בובר) פרשה א

ד"א והחכמה מאין תמצא. מלמד שהיה שלמה מחפש היכן החכמה מצויה, ר' (יהושע) [אליעזר] אומר בראש, ר' (אליעזר) [יהושע] אומר בלב, הה"ד נתתה שמחה בלבי (תהלים ד ח), וכתוב חכם בני ושמח לבי (משלי כז יא), ומפני מה ניתנה [חכמה] בלב, מפני שכל האיברים תלויים בלב, אמר שלמה אני עושה כדפתח אבי, שהוא פתח בחכמתו בראש אותיות וסיים באמצע אותיות, בראש, דכתיב אשרי האיש אשר לא הלך (תהלים א א), וסיים באמצע, שנאמר כל הנשמה תהלל יה (תהלים קנ ו), בתחלה אני פותח באמצע, ומסיים בסוף, אני פותח ממקום שהחכמה נתונה, היכן היא בלב, ולב היכן הוא נתון באמצע, נמצאת אומר שדוד תפש כדברי ר' אליעזר, ושלמה כדברי ר' יהושע, ולא עוד אלא שהלב נתון בידו של הקב"ה, כדכתיב פלגי מים לב מלך ביד ה' [על כל אשר יחפוץ יטנו] (משלי כא א), וכיון שהלב נתון ביד הקב"ה, אל מקום שהוא חפץ הוא מטה אותו, וכיון שראה שלמה שהחכמה נתונה בלב, אומר ממקום שניתנה החכמה אני מתחיל, שכן הוא אומר משלי שלמה [בן דוד], מאי בן דוד [וכי אין הכל יודעין שהוא בן דוד], אלא כל מה שעשה לכבודו של דוד עשה. מלך ישראל. [וכי אין הכל יודעין שהוא מלך ישראל], אלא מה שעשה לכבודו של ישראל עשה

LEIV TOV vs. AYIN TOVA

1. TIFERES YISRAEL

פח) לב טוב. שלבו תמיד שמח ומזומן להיטיב לכל ועי"ז חדוותא מסתייע שיתחדד שכלו כמעין המתגבר [ונ"ל דלב טוב הוא מצד הגוף, שהתרגל כך עד שנעשה לו לטבע שני, משא"כ עין טובה, היינו שמתנהג במדות הטובות מכח השכל, ומחמת שרק ע"י השכל]: [יכריח יצרו, אינו עושה הטוב בשמחה ובהשלמה כראוי [ועי' רמב"ם פ"ח מפרקין

2. PISCHEI KAH

האדם לעבירה^{סי}. ואם כן העין היא הראשונה במעשה החטא, שהעין רואה ואחריה הלב חומד, ורבי אליעזר סבר לילך אחר ההתחלה שאם יקדש עיניו ויסירם מראות ברע ממילא לא יהיה הלב חומד, ורבי אלעזר סבר שהגמר הוא העיקר, כי אין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה (מגוממה) עקב סי' ו', ויש מעלה בלב טוב, שאף אם עינו רעה, מכל מקום ינצח יצרו על ידי לבו הטוב ואינו חומד, ובוה נחלקו אם עדיפה ההתחלה שלא יבא כלל לידי רע, או שמא עדיף הגמר, ובוה נחלקו גם תנא קמא ואבא שאול^{סי}.

3. CHAZON ISH

שם. כתב החזו"א (אמונה ונצחון פ"ד ב-ג), שבאמת שורש המדות הרעות הוא אחד, והוא שלא להלחם כנגד הרצונות והרגשות הטבעיים, וכך שורש המדות הטובות הוא אחד, והוא ההסכמה המוחלטת לבכר את רגש המוסר על רגש התאוות, והסכמה זו היא המלחמה כנגד כל המדות רעות יחד, ולא יתכן שתהיה הסכמה זו לחצאין להלחם רק כנגד תאוות ומידות מסוימות, כי האדם שהגיע להסכמה זו אינו שבע ממעשיו הטובים, ומתעב את כל המדות הרעות^{סי}, אמנם פעמים בדרכי המלחמה יש לפרט המדות רעות לפרטים כדי לידע כיצד להלחם בהן, ולכן מצינו שחכמי המוסר חלקו את המדות לפרטים, כמו כעס, גאווה, תאוה, אהבת הכבוד, אהבת הנצוח, נקמה, צרות עין וכיוצא בהן, אמנם כיון שבשרשן הן אחד, אם תועיל רפואה למדה אחת, יועיל הדבר לכולם, ובוה נחלקו רבי אלעזר בן ערך וחביריו, שאכן דעת כולם היא שלב טוב הוא המדה הטובה שמאחדת את כל המדות הטובות, אבל הנדון אצלם היה על האמצעים להלחם במדות הרעות ועל הדרך שיקנה האדם על ידה את מדת לב טוב כל אחד לפי תכונתו, כי כאשר יגיע החכם לרפואת המדות על ידי דרך מסוימת, צריך הוא למוסרה לציבור ולשננה בפניהם, עד שימצאו גם הם בה רפואה, ולכן בחר כל אחד מהתלמידים בדרך המוסר שנשתלם בה, לפרסמה, ואף שידעו שלא תועיל לכולם, כיון שמכל מקום תועיל לאלפים ולרבבות שהחולי שלהם מוכן להרפא על ידי הדרך שבחרו, אבל רבי אלעזר בן ערך אמר לאדם, שבחירתו צריכה להיות הלב טוב בעצמו, דהיינו שיבקש לבו את האמת, ולאהוב חיי עולם ולגשת אל מדה זו שהיא כלילת כל המידות טובות בלא אמצעי.